

Милош Благојевић, СРБИЈА НЕМАЊИЋА И ХИЛАНДАР,
Приручник за такмичење из историје за ученике средње школе
Београд, Нови Сад 1998, 124 стране

Одавно се зна да су уџбеници историје незаменљив извор за изучавање времена у коме су настали. Избор садржаја и начин њихове обраде не говоре само о суми и квалитету знања једне заједнице о сопственој прошлости, већ и о ономе у шта дата заједница, у одређеном тренутку, жели да убеди своје новопечене чланове. Теме ђачких такмичења у знању из историје, тако, показују на којим основним представама једно друштво жели да учврсти или изгради сопствени идентитет. Ако прихватимо још једну стару истину, да се колективни, као и појединачни, идентитети заснивају најпре на *сећању*, биће нам јасно и због чега се ове теме тако често поклапају са актуелним прославама годишњица историјских догађаја из националне историје.

Приручник за такмичење из историје за средње школе, под насловом *Србија Немањића и Хиландар*, аутора Милоша Благојевића, појавио се у време обележавања 800 година од оснивања, односно обнављања манастира Хиландара. Наслов приручника јасно показује да је реч о теми од темељног значаја за разумевање културног наслеђа земље у којој живимо. Зато чиница да се овде ради о издању које је, да би се уопште појавило, морало да буде искључиво резултат преданог залагања појединаца - поред писца, пре

свих, новосадског професора Душана Вујичића, као и људи из Друштва историчара Јужнобачког и Сремског округа - већ довољно говори сама за себе.

Писање историографских синтеза обично се, захваљујући савременој специјализацији, поверава тимовима стручњака. Тада се, најчешће, јављају проблеми неуједначене композиције и претераног обима дела. Писац овог приручника, обухвативши време од доласка Срба на Балкан у првим деценијама седмог века, па све до Маричке битке и смрти цара Уроша 1371. године, успео је, међутим, да сваком проблему, односно временском одсеку, да место и простор који му, према значају, и припада. Скоро осам векова српске историје испричано је на свега 124 стране, при чему су обухваћена сва битнија питања, али је и сачуван склад укупне композиције.

Разумевање значења и улоге манастира Хиландара овде је омогућено његовим стављањем у контекст српске средњовековне историје. Захваљујући перспективи од, како смо рекли, скоро осам векова, писац показује како се Хиландар постепено нашао у самом средишту предања нарочито о Светом Симеону и Светом Сави, као и о светости династије Немањића - око којих се формирао посебан идентитет Срба. Између Хиландара и Србије тада су

успостављене многоструке, сложене везе. Обезбедивши Србима место у монашкој космополитској заједници Свете Горе, Хиландар им је дао нов углед и достојанство. Обогаћивање српске културе страним културним утицајима хиландарски монаси поспешивали су и организованим преводилачким радом. Поред оригиналних књижевних дела, Хиландарци су стварали и идеолошке обрасце, којима су се служили Немањићи у образлагању порекла и сврхе своје власти (житија Доментијана, Данила II). Из Хиландара су, такође, у Србију пренети и обрасци монашког живота, и то највише залагањем самог Светог Саве. Немањићи су Хиландару узвраћали бригом о његовом материјалном опстанку, обнављањем манастира и увећавањем његових поседа. Србија је, такође, вековима рађала Хиландару нове монахе. Они су се из Хиландара често у Србију враћали као припадници духовне елите. Како истиче Милош Благојевић, "од укупно 11 српских архиепископа до проглашења Српске патријаршије, седморица су били хиландарски монаси, односно игумани" (стр. 94).

Писац се, такође, потрудио да у ову књигу унесе и неке од најновијих резултата наше историографије. Они се особито добро виде у деловима посвећеним идеолошким схватањима средњовековних српских писаца, пробле-

ма државне организације средњовековне Србије, објашњењима значења титула и звања, у различитим питањима историјске географије, као и у решењима појединих хронолошких проблема.

Књига "Србија Немањића и Хиландар" нуди директне и прецизне одговоре на питања која ће интересовати данашњег просечног читаоца. На тај начин, она је и поуздано сведочанство о сопственом времену и о питањима која данашњи нараштаји постављају историји. Поред осталог, ту је разматрање етничког и верског састава средњовековних српских држава, као и, посебно занимљиво, тумачење представа средњовековних Срба о својој припадности етничкој заједници и држави.

Наша историографија одавно осећа потребу за оваквим, сажетим, стручно писаним синтезама. Такве радове траже не само професионални историчари већ и радозналци најразличитијих струка и интересовања, који немају времена за дуготрајна и муко трпна ишчитавања обимне литературе. Што се средњошколаца и основаца тиче - приручник за основне школе прилагођен је изостављањем 10 одељака - озбиљност материје коју ће морати да савладају знатно је олакшана методичним, прегледним и јасним пишчевим приповедањем.

Милош Ковић